

43 שהרי התורה מפרטת כאן טובות גדולות מאד **מוֹכַח שְׁמֵדוּבָר כָּאֵן**
 44 **בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת בְּאוֹפֶן נִעְלָה** שלכן ראוי לתת עליהם שכר
 45 כל כך נעלה. **דְּהֵנָּה, אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל**³ בפרקי אבות **שֶׁכֶּר מִצְוָה**
 46 **מִצְוָה** ("מהשמים מסייעין ומזמינים ביד מי שיעשה מצווה אחת שיעשה

47 אחרת, כדי לתת לו שכר על שתיהן")
 48 פירוש רבי עובדיה מברטנורא, **וּכְפִי**
 49 **שְׁמֵבָאָר רַבֵּינוּ הִזְקֵן בַּתְּנִיָּא**⁴
 50 שהשמעות הפנימית של "שכר מצווה
 51 מצווה" היא **שְׁמֵשְׁכָרָה נִדַע**
 52 **מֵהוֹתָה וּמְדַרְגָתָה**, ואם השכר על
 53 מצווה מסוימת הוא נעלה יותר, הרי זו

54 הוכחה שזו מצווה נעלית יותר. **וּכְיִין**
 55 **שְׁהִשְׁכָר שְׁנִזְבָר כָּאֵן** ביעודים
 56 שבתחילת פרשת בחוקותי הוא
 57 **בְּאוֹפֶן שְׁלִמְעָלָה מֵהַטְּבַע,**
 58 **כְּפִי שֶׁדְּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל**⁵ **עַל**
 59 **הַפְּסוּקָה**⁶ **וְעֵץ הַשְּׂדֵה יִתֵּן**
 60 **פְּרִיּוֹ, הֵן אֵילָנִי פֶּרֶק שְׂבֹרֵךְ**
 61 הטבע לא נותנים פרות **וְעֵצֵי דִין**
 62 **לַעֲשׂוֹת פִּירוֹת, וְכֵן דְּרָשׁוּ**⁷
 63 **עַל הַפְּסוּקָה**⁶ **וְנִתְתִי גְשָׁמִיכֶם**
 64 **בְּעֵתָם,** שהעת והזמן הטובים ביותר

65 לירידת גשמים הם **בְּלֵילֵי רַבִּיעֵיּוֹת**
 66 **וּבְלֵילֵי שַׁבָּתוֹת, שְׁכָן מְצִינוּ**
 67 **כּוֹי שֶׁיֵּרְדוּ לָהֶם גְּשָׁמִים**
 68 **בְּלֵילֵי רַבִּיעֵיּוֹת וּבְלֵילֵי**
 69 **שַׁבָּתוֹת** והגשמים יורדו בשפע רב
 70 מאד **עַד** כדי כך **שֶׁנֶּעֱשׂוּ חֲטִיִּים**
 71 גדולות מאד **כְּכִלְיוֹת וְכוּ',** שלא

72 כדרך הטבע, **הָרִי מוֹכֵן, שֶׁשְׁכָר**
 73 **נִעְלָה כְּזֶה** של גידולים מוצלחים
 74 למעלה מהטבע **מוֹרָה עַל גוֹדֵל**
 75 **מַעְלַת הָעֵבֹדָה בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה**
 76 **וּמִצְוֹת.** **וְכַמְרוֹמֵז** גודל מעלת
 77 היעודים האמורים בפרשה זו **גַּם**
 78 **בְּמָה שֶׁפְּתוּב** כאן על לימוד התורה

79 וקיום המצוות **בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ,**
 80 **בְּחֻקְתֵי דִּיִּיקָא,** והתורה והמצוות

1 הקדוש ברוך הוא אומר לבני ישראל:
 2 **אִם בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתֵי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אוֹתָם,** אם
 3 תעסקו בלימוד התורה ובקיום המצוות, אזי **וְנִתְתִי גְשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם**
 4 **וְגו',** וכל שאר הברכות והיעודים הפסוקים הבאים עד לסיום העניין
 5 **וְאוֹלֶךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת**¹ בקומה
 6 זקופה.

7 **וְצִרִיף לְהַבִּין**², **לְמָה נֶאֱמַרו**
 8 **כָּאֵן** כשכר בעד לימוד התורה וקיום
 9 המצוות **יַעֲוִדִים גְּשָׁמִיִּים, וְלֹא**
 10 **יַעֲוִדִים רוּחָנִיִּים** והרי וודאי
 11 שהרוחניות נעלית מהגשמיות? **וַיֵּשׁ**
 12 **לְהוֹסִיף כְּזֶה,** ולחזק את השאלה

13 עור יותר **דְּהֵנָּה, יַעֲוִדִים**
 14 **גְּשָׁמִיִּים** הבטחות של הקדוש-ברוך-
 15 הוא לטובה גשמית **נִזְכָּרוּ בְּכַמָּה**
 16 **מְקוֹמוֹת** נוספים **בַּתּוֹרָה,**
 17 **וְהַיְחִידוּשׁ** והפלא **כָּאֵן** בפרשת
 18 בחוקותי הוא **שֶׁהִיעֲוִדִים**
 19 **הַגְּשָׁמִיִּים הֵם בְּפֶרֶשׁה כְּלִלִית**
 20 **בַּתּוֹרָה, שְׁבָה מְדוּבָר אֹדוֹת**
 21 **כְּלָלוֹת עֲנִין לִימוּד הַתּוֹרָה**

22 **וְקִיּוֹם הַמִּצְוֹת,** ולא רק על מצווה
 23 פרטית (כמו, למשל, ההבטחה
 24 לאריכות ימים בגלל קיום מצוות כיבוד
 25 אב ואם) **וּכְמוֹ שֶׁפְּתוּב רִש"י**
 26 **בְּפֶרֶשׁוֹ** הפסוק הפותח את פרשתנו
 27 **אִם בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ, יְכוֹל** הייתה
 28 אפשרות לומר ש"אם בחוקותי תלכו"

29 **זֶה קִיּוֹם הַמִּצְוֹת,** אבל **כְּשֶׁהוּא**
 30 **הַפְּסוּקָה** ממש **אֹמֵר וְאֵת מִצְוֹתֵי**
 31 **תִּשְׁמְרוּ, הָרִי קִיּוֹם הַמִּצְוֹת**
 32 **אָמְרוּ,** ואין צורך לכפול את הדבר
 33 פעמיים **הָא מַה אֲנִי מְקַיֵּים אִם**
 34 **בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ, שֶׁתְּהִי עֲמִלִים**
 35 **בַּתּוֹרָה** נמצא שהכתוב מדבר על
 36 כללות לימוד התורה ועל כללות קיום

37 המצוות.
 38 **וְעוֹד זֹאת,** קיימת סיבה נוספת
 39 להתפלא על כך שנאמרו כאן יעודים
 40 של טובה גשמית על לימוד התורה
 41 וקיום המצוות כיוון **שֶׁמְגוֹדֵל**
 42 **מַעְלַת הַשְּׁכָר שְׁנִזְבָר כָּאֵן,**

בס"ד. שבת פרשת בהר' בחוקותי, מברכים החודש סיון, ה'תשכ"ו (הנחה בלתי מוגה)

1 **אִם בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתֵי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם**
 2 **אוֹתָם, וְנִתְתִי גְשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם וְגו', וְאוֹלֶךְ**
 3 **אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת**¹. **וְצִרִיף לְהַבִּין**², **לְמָה נֶאֱמַרו**
 4 **כָּאֵן יַעֲוִדִים גְּשָׁמִיִּים, וְלֹא יַעֲוִדִים רוּחָנִיִּים.** **וַיֵּשׁ**
 5 **לְהוֹסִיף כְּזֶה, דְּהֵנָּה, יַעֲוִדִים גְּשָׁמִיִּים נִזְכָּרוּ**
 6 **בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בַּתּוֹרָה, וְהַיְחִידוּשׁ**
 7 **שֶׁהִיעֲוִדִים הַגְּשָׁמִיִּים הֵם בְּפֶרֶשׁה כְּלִלִית בַּתּוֹרָה,**
 8 **שְׁבָה מְדוּבָר אֹדוֹת כְּלָלוֹת עֲנִין לִימוּד הַתּוֹרָה**
 9 **וְקִיּוֹם הַמִּצְוֹת, וּכְמוֹ שֶׁפְּתוּב רִש"י בְּפֶרֶשׁוֹ** **אִם**
 10 **בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ, יְכוֹל זֶה קִיּוֹם הַמִּצְוֹת, כְּשֶׁהוּא**
 11 **אֹמֵר וְאֵת מִצְוֹתֵי תִשְׁמְרוּ, הָרִי קִיּוֹם הַמִּצְוֹת**
 12 **אָמְרוּ, הָא מַה אֲנִי מְקַיֵּים אִם בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ,**
 13 **שֶׁתְּהִי עֲמִלִים בַּתּוֹרָה. וְעוֹד זֹאת, שֶׁמְגוֹדֵל**
 14 **מַעְלַת הַשְּׁכָר שְׁנִזְבָר כָּאֵן, מוֹכַח שְׁמֵדוּבָר כָּאֵן**
 15 **בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת בְּאוֹפֶן נִעְלָה. דְּהֵנָּה, אָמְרוּ**
 16 **רַבּוֹתֵינוּ ז"ל**³ **שֶׁכֶּר מִצְוָה מִצְוָה, וּכְפִי שְׁמֵבָאָר**
 17 **רַבֵּינוּ הִזְקֵן בַּתְּנִיָּא**⁴ **שְׁמֵשְׁכָרָה נִדַע מֵהוֹתָה**
 18 **וּמְדַרְגָתָה. וְכִיּוֹן שֶׁשְׁשְׁכָר שְׁנִזְבָר כָּאֵן הוּא בְּאוֹפֶן**
 19 **שְׁלִמְעָלָה מֵהַטְּבַע, כְּפִי שֶׁדְּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל**⁵ **עַל**
 20 **הַפְּסוּקָה**⁶ **וְעֵץ הַשְּׂדֵה יִתֵּן פְּרִיּוֹ, הֵן אֵילָנִי סֶרֶק**
 21 **וְעֵצֵי דִין לַעֲשׂוֹת פִּירוֹת, וְכֵן דְּרָשׁוּ**⁷ **עַל הַפְּסוּקָה**⁶
 22 **וְנִתְתִי גְשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם, בְּלֵילֵי רַבִּיעֵיּוֹת וּבְלֵילֵי**
 23 **שַׁבָּתוֹת, שְׁכָן מְצִינוּ כּוֹי שֶׁיֵּרְדוּ לָהֶם גְּשָׁמִים**
 24 **בְּלֵילֵי רַבִּיעֵיּוֹת וּבְלֵילֵי שַׁבָּתוֹת עַד שֶׁנֶּעֱשׂוּ חֲטִיִּים**
 25 **כְּכִלְיוֹת וְכוּ', הָרִי מוֹכֵן, שֶׁשְׁכָר נִעְלָה כְּזֶה מוֹרָה עַל גוֹדֵל**
 26 **מַעְלַת הָעֵבֹדָה בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה, וְכַמְרוֹמֵז גַּם בְּמָה שֶׁפְּתוּב בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ, בְּחֻקְתֵי דִּיִּיקָא,**

(1) ר"פ בחוקותי (כו, גי.ג). (2) ראה גם אוה"ת בחוקותי ע' קצז. מאמר דש"פ בחוקותי תרל"א. תרל"ח (סה"מ תרל"א ח"א ע' שכז. תרל"ח ע' קנה). רד"ה אם בחוקותי תלכו תרס"ז (המשך תרס"ו ע' תלד). (3) אבות פ"ד מ"ב. (4) פל"ט (נג, א). (5) פרש"י - מתו"כ עה"פ. (6) שם, ד. (7) תענית כג, רע"א (ובפרש"י).

אם בחוקותי תלכו

ביאור בדרך אפשר

1 נקראים בביטוי "בחוקותי" דווקא שהיא ענין אותיות החקיקה
 2 המאחדות בעצמות אור-איין-סוף (פמבואר ב'לקוטי
 3 תורה'⁸), כשם שבכתיבה גשמית יש אותיות הכתובות על ידי דיו שהם
 4 מציאות נפרדת מהקף או הנייר שעליו הן כתובות ויש אותיות החקיקות
 5 באבן שהן דבר אחד, בלתי נפרד,
 6 מהאבן שבה הן חקוקות, על דרך זה
 7 התגלות אלוקית באמצעות 'אותיות'
 8 יכולה להיות באמצעות 'אותיות'
 9 הדומות לאותיות הכתיבה והוא גילוי
 10 האלוקות כפי שמאיר בעולמות ובעשר
 11 הספירות, והיא יכולה להיות באופן של
 12 אותיות החקיקה שבהן האור מאחד עם
 13 מקורו בקדוש-ברוך-הוא בעצמו
 14 בתכלית ההתאחדות, כמו האחדות של
 15 אותיות החקיקה עם האבן בה הן
 16 חקוקות ותלכו דייקא, דווקא
 17 היינו, שהעבודה של לימוד
 18 התורה וקיום המצוות היא באופן
 19 של הליכה, וידוע שאמתית
 20 ענין ההליכה במובן של מעבר
 21 מדרגה לדרגה, התקרמות ועלייה הוא
 22 באופן שבאיין-ערוף, בלי
 23 גבול⁹ כלומר, הליכה אמיתית היא
 24 כאשר האדם עולה מדרגה אחת לדרגה
 25 נעלית ממנה לאין שיעור, ללא כל יחס
 26 והשוואה לגבי הדרגה הקודמת, כי אם
 27 המצב החדש רומה למצב הקודם אין זו
 28 הליכה והתנתקות אמיתית מהמצב
 29 הקודם. ועל-פי-יזה לאחר שהוסבר
 30 כי מדובר בלימוד התורה וקיום המצוות
 31 בדרגה נעלית מאד (כללות התורה
 32 והמצוות, אותיות החקיקה, הליכה שלא
 33 בערך) מודגש יותר החידוש
 34 והפלא הגדול שבפדבר, שלמרות
 35 גודל מעלת העבודה כו',
 36 נזכרו פאן יעודים גשמיים,
 37 כפי שמפורט בפסוקי התורה דהינו
 38 שָׁכַר גִּשְׁמִי, אף-על-פי ששָׁעָר
 39 השָׁכַר הוא שָׁכַר רוחני, ולא
 40 שָׁכַר גִּשְׁמִי וצריך להבין מדוע אכן
 41 לא נאמרה הבטחה של שכר רוחני. ולא עוד אלא שנוזכר פאן שָׁכַר
 42 גִּשְׁמִי בלבד, ואילו שָׁכַר רוחני לא נזכר כלל, גם לא בדרך
 43 טפל מה שמגדיל עוד יותר את הפלא והתמיהה.

ביאור בדרך אפשר

44 גם צריך להבין הדייק בפירוש דברי חכמינו ז"ל (הובא
 45 בפירוש רש"י) על הפסוק אם בחקתי תלכו, שתהיו עמלים
 46 בתורה, עמל דייקא לימוד התורה מכונה דווקא "עמל" על שם
 47 היגיעה (ולא לימוד או עסק כו', כהלשון הרגיל בכמה
 48 מקומות), שזהו ענין העמל
 49 והיגיעה על-דרך מאמר
 50 רבותינו ז"ל¹⁰ כל אדם
 51 לעמל נברא, שנאמר¹¹ פי
 52 אדם לעמל יולד, איני
 53 יודע אם לעמל פה נברא
 54 או לעמל מלאכה נברא
 55 כו', ועדין איני יודע אם
 56 לעמל תורה אם לעמל
 57 שיחה וכו', הוי אומר
 58 לעמל תורה נברא¹² הרי
 59 שאננם לימוד התורה נקרא בשם
 60 "עמל" אבל צריך ביאור מדוע נקטו
 61 חכמינו ז"ל בלשון זו, "עמלים
 62 בתורה", בפירוש פסוק זה "אם
 63 בחוקתי תלכו"?
 64 וגם, מהו הטעם שדוקא על-
 65 דייקה על ידי העמל בתורה
 66 מקבלים השָׁכַר ונתתי
 67 גשמיכם בעתם וגו', ומכך
 68 משמע שרק עמל בתורה מביא לשכר
 69 של ירידת גשמים דלקאורה, הרי
 70 מקרא מלא דבר הכתוב¹³
 71 במקום אחר והיה אם שמע
 72 תשמעו אל מצותי גו' ונתתי
 73 מטר ארצכם בעתו גו',
 74 והינו, שאף שלא נזכר הענין
 75 דעמלים בתורה, אלא רק אם
 76 שמע תשמעו גו', היינו עצם
 77 קיום דברי התורה שזהו רק
 78 שלילת הענין ההפכי
 79 דוסרתם וגו'¹⁴ המוכר בהמשך
 80 פרשת "והיה אם שמוע", מקל-
 81 מקום ישנו השָׁכַר ונתתי
 82 מטר ארצכם בעתו גו',
 83 ומדוע נאמר פאן שדוקא
 84 כאשר בחקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה, אזי ונתתי
 85 גשמיכם בעתם ומשמע שקיום התורה סתם לא מביא את השכר של
 86 ירידת הגשמים, היפך משמעות הפסוקים ב"והיה אם שמוע"?

(8) פרשתנו (בחוקותי) מו, ב. שם, ד. 9) ראה לקו"ת שלח לח, ד. סה"מ תר"ע ע' קז ואילך. 10) סנהדרין צט, ב. 11) איוב ה, ז. 12) ראה אוה"ת שם ע' קצג. שם (כרך ב') ע' תשטו. 13) עקב יא, יג-ד. 14) שם, טז.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (ב) וַיִּזְכֹּן הַמַּעֲנֵה לְכָל הַשְּׂאֵלוֹת הָאֲמוּרוֹת לְעֵיל בְּהַקְדָּם הַמְּבֹאָר
 2 בַּמֶּאֱמָר שֶׁל ה'צִמְח צֶדֶק' דְּבוּר־הַמַּתְחִיל הַחוּדֵשׁ הַזֶּה
 3 לָכֵם¹⁵ (שְׁנַדְפֵס מַחֲדָשׁ לְאַחֲרוֹנָה¹⁶, לְרַגַל שְׁנַת הַמָּאָה לַהֲסַתְלָקוֹת
 4 הַיְלּוּלָה שֶׁל כ"ק אֲדוּמֹר הַצִּמְח־צֶדֶק", ב"ג ניסן (תרכ"ר-תשכ"ו) וַיְבַרְדָּא
 5 לְמַדְוֵהוּ כו'), שְׁמַבִּיא שָׁם¹⁷
 6 מ'מְדַרְשׁ רַבָּה בְּרֵאשִׁית (ב) וַיִּזְכֹּן בְּהַקְדָּם הַמְּבֹאָר בַּמֶּאֱמָר שֶׁל ה'צִמְח
 7 פ"ך¹⁸ שְׁפָרְנָסָה¹⁹ גְּדוּלָה מִן 2
 8 הַגְּאוּלָּה בַּהֲשַׁפְעַת הַפְּרִנְסָה 3
 9 וּמוֹנּוֹתָיו שֶׁל אֲדָם יֵשׁ יִתְרוֹן לִגְבֵי עֵינָיו 4
 10 הַגְּאוּלָּה (וְהֵינּוּ טַעַם הַדְּרָב הוּא לְפִי 5
 11 שְׁגֵאוּלָּה הִיא עַל-יְדֵי מִלְאָף, 6
 12 כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב²⁰ הַמִּלְאָף הַגְּאוּלָּה 7
 13 אוֹתִי, הִרִי שְׁגֵאוּלָּה הִיא עַל יְדֵי 8
 14 מִלְאָךְ וּפְרִנְסָה הִיא עַל-יְדֵי 9
 15 הַקֶּבֶ"ה בְּעַצְמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב 10
 16 הָאֱלֹקִים²¹ הַרוּעָה וּמִפְרִנְסָה 11
 17 אוֹתִי²², וְכֵן כְּתוּב פּוֹתַח²³ אֶת 12
 18 יְדֶךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן²⁴ 13
 19 וְגַם פְּסוּקַי זֶה, הַמְדַבֵּר עַל הַשַּׁפְעַת 14
 20 הַפְּרִנְסָה, מִתִּיחַס אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ- 15
 21 הוּא בְּעַצְמוֹ). וּמִזֶּה מוֹבֵן גַּם 16
 22 בְּנוֹגֵעַ לְעֵינָיו הַהֲשַׁפְעָה מִלְמַעְלָה 17
 23 עַל יְדֵי הַגְּשָׁמִים, שֶׁהִרִי גְשָׁמִים 18
 24 הֵינּוּ פְרִנְסָה²⁵, כְּמֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ 19
 25 ז"ל - "אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֹשָׁה 20
 26 מִפְתַּחוֹת בִּידוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא 21
 27 שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ בְיַד שְׁלִיחַ וְאֵלּוּ הֵן: מִפְתַּח 22
 28 שֶׁל גְּשָׁמִים, מִפְתַּח שֶׁל חַיָּה (יְלֹדֶת) 23
 29 וּמִפְתַּח שֶׁל תַּחִּיית הַמֵּתִים... בְּמַעֲרַב 24
 30 אֲמִיר (בֶּאֱרֵץ יִשְׂרָאֵל אֲמִיר): אִף מִפְתַּח 25
 31 שֶׁל פְּרִנְסָה". וּבַהֲמִשָּׁךְ הַגְּמָרָא: מִדּוּעַ 26
 32 רַבִּי יוֹחָנָן לֹא מוֹנֵה גַם אֶת מִפְתַּח שֶׁל 27
 33 פְּרִנְסָה? כִּי גְשָׁמִים - הֵינּוּ פְרִנְסָה" 28
 34 שֶׁגְּדֹלָה מַעְלָתָם שֶׁל הַגְּשָׁמִים 29
 35 יוֹתֵר מִן הַגְּאוּלָּה. 30
 36 וְהַעֲנִין בְּזֶה, עַל פִּי תוֹרַת הַחִסְדוֹת 31
 37 כְּפִי שְׁמַבְאָר ה'צִמְח צֶדֶק' 32
 38 ב'אֲוֹר הַתּוֹרָה' פְּרִשְׁת 33
 39 בְּחֻקְתֵּי²⁶, דְּלִכְאוּרָה צְרִיף

15) אוה"ת בא ע' רסד ואילך. 16) בקונטרס בפ"ע - ב' ניסן שנה זו, "בקשר עם .. שנת המאה להסתלקות הילולא של כ"ק אדמו"ר הצ"צ", ב"ג ניסן. 17) אוה"ת שם ריש ע' רעא. 18) במאמר הנדפס: פ"ק. וצ"ל: פ"ך (פ"כ, ט). וכ"ה בבר" פצ"ז, ב. 19) בפסחים קיח, א: מזונות. 20) ויחי מח, טז. 21) שם, טז. 22) פסחים שם. 23) תהלים קמה, טז. 24) ב"ר שם. 25) תענית ב, ב. 26) שבהערה 2. 27) ביצה טז, רע"א. 28) ויק"ר רפכ"ט. פסיקתא דר"כ פיסקא כג (בחוודש השביעי). 29) מלכים-א ח, ב. 30) שמו"ר פט"ו, יא. 31) בא יב, ב. 32) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הפנימיות והראש של הדרגה שתחתיה הבאה אחריה, וכאשר ישנה השפעה
 2 מהפנימיות והתוך של דרגה אחת היישר אל הפנימיות והתוך של הדרגה
 3 הבאה ונוצרת ביניהם התאחדות הדבר נקרא "חוד". ומבואר בתורת החסידות
 4 שקיימים שני סוגים של יחודים ה'א', יחוד חיצוניות חקמה ויבניה
 5 כאשר חיצוניות החכמה מתאחדת עם
 6 חיצוניות הבינה באחדות מוחלטת
 7 לצורך השפעה להחיות
 8 העולמות, על דרך המבואר בקבלה
 9 שעניין היחודים נמשל ליחוד איש
 10 ואשה לצורך הולדה וכן היחודים בין
 11 שתי בחינות עליונות למעלה, כביכול,
 12 מביאים לתוספת שפע (לאחרי
 13 שגמשה מחיצוניות חקמה -
 14 ובינה לבחינת זעיר-אנפין
 15 יחוד זה בחכמה ובינה הוא בהוספה
 16 על ההשפעה בדרך הרגיל שהיא
 17 המשכה מחיצוניות המוחין, חכמה
 18 ובינה, אל המידות הנקראות זעיר
 19 אנפין (פנים זעירות) כי ביחס לאור
 20 הרב שמאיר במוחין האור שמאיר
 21 במידות הוא מועט וקטן). וממנו
 22 מיחוד זה של חיצוניות חכמה עם
 23 חיצוניות בינה נמשך הענין
 24 דשולח מים על פני חוצות,
 25 על-ידי שליח כי כיוון שהיחוד
 26 הוא בבחינות של חיצוניות, הרי תוספת
 27 השפע שבאה על ידו היא ענין חיצוני
 28 שנשפע על ידי שליח. והב', האופן
 29 השני בענין היחודים הוא יחוד
 30 פנימי התאחדות והתחברות של
 31 פנימיות בחינה אחת באלוקות עם
 32 פנימיות הדרגה שתחתיה שששו
 33 של היחוד הפנימי הוא מלמעלה
 34 מעלה, וממנו מהשורש הגבוה והנעלה של היחוד הפנימי נמשך
 35 הענין דהנותן היינו נתינה של הקדוש-ברוך-הוא בעצמו הנותן מטר
 36 על פני ארץ, והינו לא על-ידי שליח, אלא כמו שכתוב
 37 ונתתי אני בעצמי גשמיכם גו', אני בעצמי הוא הנותן אותם³⁸,
 38 שזהו על-דרך אנכי מי שאנכי, כמו שמצינו בעשרת הברות
 39 שהתחלתם ב"אנכי" היינו אני עצמי (ורק אחר כך הקדוש-ברוך-הוא נקרא
 40 בשמות "הוי" ו"אלוקים") דלא אתרמיז בשום אות וקוץ כו'³⁹
 41 שלא נרמו בשום אות ובשם קרץ (תג שמעל האות).
 42 ומעתה יש ליישב את השאלה האמורה, איך יתכן שענין הפרנסה שהוא

1 והירח בעולם אבל בני ישראל מתנהלים באופן של 'גאולה' למעלה מהעולם,
 2 ולכן קבע להם הקדוש-ברוך-הוא ש"החודש הזה לכם ראש חדשים" שתחילת
 3 השנה בעולם בכלל תהיה בתשרי, אבל החודש הראשון של בני ישראל יהיה
 4 דווקא חודש ניסן, חודש הגאולה שלמעלה מהעולם.
 5 ולכן נאמר³² בעשרת הדברות
 6 אנכי הו' אלקיך אשר
 7 הוצאתיך מארץ מצרים, ולא
 8 נאמר אשר בראתי שמים
 9 וארץ, כי לכאורה אם הכוונה היא
 10 לתת ביטוי לגדולת ה', הרי בריאת
 11 שמים וארץ שהיא בריאה "יש"
 12 מ"אין" היא פלא וחיודש גדול יותר
 13 מאשר היצאה ממצרים, ובכל זאת
 14 נאמר "אנכי... אשר הוצאתיך" פנין
 15 שציאת מצרים (שכחדש
 16 ניסן) הוא ענין נעלה יותר
 17 מבריאת שמים וארץ
 18 (שכחדש תשרי)³³ וזאת משום
 19 שבריאת שמים וארץ היא מסדרי
 20 הבריאה שהיא התנהלות בדרכי הטבע
 21 שבאה מאור אלוקי מצומצם ומוגבל
 22 בהתאם לגדרי העולם ואילו יציאת
 23 מצרים היא ענין של גאולה שלמעלה
 24 מהעולם ולכן היא נעלית יותר. ואם
 25 כן, איך יש דעה שפרנסה
 26 (ששיכת לתשרי, גררי העולם
 27 הזה) גדולה ונעלית יותר מן
 28 הגאולה (ששיכת לניסן, חודש
 29 הגאולה שלמעלה מגדרי העולם). ?
 30 אף הענין הוא, שיש ב'
 31 אופנים צורות שונות בענין
 32 השפעת הפרנסה (גשמים)
 33 מלמעלה, כפי שהולך ומפרט.
 34 דהנה אָמרו רבּוּתֵינוּ ז"ל³⁵ בגמרא אָרְץ יִשְׂרָאֵל מִשְׁקָה
 35 אוֹתָהּ הַקֶּבֶ"ה בְּשָׁמַיִם בְּעֶצְמוֹ, וְכָל הָעוֹלָם כּוֹלוֹ עַל-יְדֵי
 36 שְׁלִיחַ, שְׁנַאֲמַר³⁶ הַנּוֹתֵן הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֶצְמוֹ הוּא הַנּוֹתֵן מִטֵּר
 37 עַל פְּנֵי אֶרֶץ (אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל), וְשׁוֹלַח מִיָּם עַל יְדֵי שְׁלִיחַ עַל פְּנֵי
 38 חוּצוֹת (וְהֵינּוּ שְׁכַל הָעוֹלָם, חוּץ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - חוּצוֹת,
 39 שׁוֹתָהּ מִקְבֵּל אֶת הַשְּׁפָעַת הַגְּשָׁמִים וְהַמִּים עַל-יְדֵי שְׁלִיחַ, שׁוֹלַח
 40 מִיָּם). וְהַעֲנִין פְּזָה, לְפִי תוֹרַת הַחֲסִידוֹת כְּפִדוּעַ³⁷ בתורת החסידות
 41 שֵׁשׁ ב' יְחוּדִים, בְּדֶרֶךְ כָּלל הַהִשְׁפָּעָה וְהִירִידָה שֶׁל הָאוֹר הָאֱלוּקִי מִדְּרָגָה
 42 לְדְרָגָה הֵיא בְּאֹפֶן כּוֹה שֶׁהַחֲצוּנוֹת וְהַסּוּף שֶׁל דְּרָגָה אַחַת הוֹפְכֵת לְהוֹיֵת

(33) ראה סידור עם דא"ח רפד, סע"א ואילך. (34) ראה גם אוה"ת שם ע' קצד ואילך. (35) תענית יו"ד, א. (36) איוב ה, יו"ד. (37) ראה לקו"ת נציבים מז, א. שה"ש כב, ג. (38) ראה גם אוה"ת שם (כרך ב') ע' תשכא. (39) ראה לקו"ת פינחס פ, ב. ובכ"מ.

45 כפי שיבואר להלן באריכות מעלת לימוד התורה בעמל וגיעה דווקא.

46 ויש להקדים תחילה המבואר בהמשך קבוצת מאמרים העוסקת

47 בנושא אחד הנמשך על פני מאמרים רבים תרס"ו⁴⁰, דלכאורה אינו

48 מובן מה שכתוב כאן בפרשתנו אם בחקתי תלכו גו' ונתתי

49 גשמיכם בעתם, ונתנה הארץ

50 יבולה ועץ השדה גו', וזוה

51 משמע שהקיום של העולם התלוי

52 בשמים ובתנובת הארץ תלוי ומותנה

53 בלימוד התורה וקיום המצוות וכן מה

54 שכתוב והיה אם שמע תשמעו

55 גו' ונתתי מטר ארצכם גו',

56 שגם מזו משמע שירידת הגשם היא

57 בתנאי שלמדו תורה וקיימו מצוות

58 והלא כבר ברית כרותה הקדוש

59 ברוך הוא כבר הבטיח וזכר ברית

60 בימי המבול במראה הקשת,

61 שאמר⁴¹ וראיתיך את הקשת בענן

62 לזכור ברית עולם, דהינו

63 שיהיה קיום תמידי לשפע כל

64 העולמות בכל מצב, בין אם בני

65 האדם יהיו ראויים לכך ובין אם הנהגתם

66 של בני האדם תהיה כהנהגת דור

67 המבול, וזהו שכתוב⁴² בתורה

68 שלאחר המבול הקדוש ברוך הוא

69 הבטיח עוד כל ימי הארץ זרע

70 וקציר גו' קנין וחרף ויום

71 ולילה לא ישבתו אלא העולם

72 ימשיך להתקיים בסדר קבוע ומסודר של

73 עונות השנה וכד' (שזה כולל גם

74 הענין דנתתי מטר ארצכם גו'

75 ואספת דגנך ותירושך ויצהרך

76 שהרי קיום העולם לפי סדרי הטבע

77 כרגיל מחייב ירידת גשמים וצמיחה של

78 תבואה וגידולים של יין ושמן וכד'),

79 ואם כן, אי אפשר לא יתכן

80 שתופר חסוֹשֵׁלוֹם הברית

81 הזאת לעולם, גם בלתי קיים

82 המצוות חסוֹשֵׁלוֹם, ולמה

83 אמר אם בחקתי תלכו כו'

84 ומשמעו שרק אם בני ישראל ילמדו

85 תורה וקיימו מצוות העולם ימשיך

86 להתקיים?

1 לכאורה מענייני העולם והנהגה ברכי הטבע יהיה יותר נעלה מעניין

2 הגאולה שהוא למעלה מגדרי העולם, ולכן הפרנסה היא מהקדוש ברוך הוא

3 בעצמו והגאולה היא על-ידי שליח?

4 ועל-פיה מובן בנוגע לענין הפרנסה, שפאשר הפרנסה

5 היא על-דרך ושולח מים על

6 פני חוצות, שהוא אופן ההשפעה

7 לשאר הארצות מלבד ארץ ישראל

8 דהינו פרנסה שנגמשת

9 מבחינת סדר השתלשלות,

10 לפי הסדר הקבוע והרגיל של ירידת

11 והמשכת האור האלוקי מלמעלה

12 למטה (שבו הדרגות והעולמות

13 משתלשלים זה מזה כטבעות של

14 שלשלת ארוכה האחוזות זו בזו) אזי

15 גאולה גבוהה ממנה והיא

16 נעלית מפרנסה מסוג זה, אבל

17 פאשר הפרנסה היא על-דרך

18 נותן מטר על פני ארץ, האופן

19 שבו באה ההשפעה של המטר לארץ

20 ישראל וכמו שכתוב ונתתי אני

21 בעצמי גשמיכם גו', שזהו

22 ענין הפרנסה שנגמשת

23 מבחינה שלמעלה מסדר

24 השתלשלות, למעלה מהכללים

25 והגדרים של 'סדר השתלשלות' שדרכו

26 נמשכים ענייני העולם אלא היא באה

27 על-ידי הקב"ה ממש, אזי

28 גדולה פרנסה ונעלית יותר מן

29 הגאולה (שפאה על-ידי

30 מלאך, כנ"ל).

31 ג) אמנם כדי שתהיה

32 המשכת הפרנסה מבחינה

33 שלמעלה מסדר השתלשלות,

34 ונתתי גשמיכם גו', כדי להביא

35 לידי כך שאכן תהיה השפעה כזו

36 נעלית בדרך שלמעלה מגדרי 'סדר

37 השתלשלות', השפעה מהקדוש ברוך-

38 הוא בעצמו צריכה להיות

39 עבודת בני ישראל למעלה

40 מהגדרים של המציאות שלהם היינו

41 באופן דבחקתי תלכו, שתהיו

42 עצמים בתורה, באופן של

43 עמל וגיעה דוקא שהוא לימוד יותר נעלה מלימוד ועיון סתם ולכן

44 בכוחו להמשיך השפעות ממקור יותר נעלה מאשר ההשפעה הרגילה לעולם,

87 אף הענין הוא, דזה ודאי שצריך להיות קיום העולם

88 מחמת 'בריתות ברית' הנ"ל, בימי נח גם ללא תורה ומצוות אבל

43 עמל וגיעה דוקא שהוא לימוד יותר נעלה מלימוד ועיון סתם ולכן

44 בכוחו להמשיך השפעות ממקור יותר נעלה מאשר ההשפעה הרגילה לעולם,

אם בחוקותי תלכו

ביאור בדרך אפשר

1 מפל-מקום צריכים לקיים המצות, גם לצורך השפעת חיות לעולם
 2 כי מצד ה'כריתות ברית' בימי נח נמשכת חיות וקיום העולם
 3 רק כפי המדה הקצובה שהוסדה מכבר שנקבעה מראש בסדר
 4 ההשתלשלות, שהיא מידה מוגבלת ומצומצמת בהתאם לגדרים של סדר
 5 השתלשלות' אָבֵל על-ידי קיום
 6 תורה ומצות יומֶשֶׁף אור חדש
 7 בתוספת מרבה על העיקר אור
 8 במידה כזו שתוספת האור והחיות
 9 שהוא מביא היא יותר מהעיקר, האור
 10 המקורי שֶׁכָּבַר הוֹסֵד ונקבע על-
 11 פי סדר השתלשלות כו'.
 12 ובאָמַת למרות האמור לעיל
 13 שהעולם צריך להתקיים גם ללא לימוד
 14 התורה וקיום המצוות, כי כך נקבע
 15 בכריתת הברית שעשה הקדוש-ברוך-
 16 הוא לאחר המבול, הרי לאמתו של
 17 דבר הנה גם בשביל המִשְׁכַּת
 18 חיות וקיום העולם כפי
 19 שֶׁכָּבַר הוֹקֵצֵב בְּסֵדֶר
 20 השתלשלות, יש צורך בקיום
 21 התורה ומצות, כי גם מה
 22 שֶׁנִּמְשָׁף בְּתַחֲלַת הַבְּרִיאָה
 23 מצד פי חפץ חסד הוא⁴³,
 24 בגלל חסרו של הקדוש-ברוך-הוא,
 25 ללא כל קשר למעשיהם של הנבראים,
 26 הנה עֲכָשׁוּ לאחר מתן תורה הרי
 27 זה נמשך דוֹקָא בְּאַתְעֲרוּתָא
 28 דְּלִתְמָא התעוררות מלמטה, מצד
 29 האדם על-ידי עבודת בני
 30 ישראל בקיום התורה
 31 ומצות⁴⁴ שמעוררת וממשיכה
 32 המשכה והשפעה של תוספת אור רב
 33 וחיות רבה לעולם, שְׁזָהוּ מה
 34 שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בְּמִתְן-תּוֹרָה, שְׁכַל
 35 הַעֲנִינִים הנמשכים מלמעלה למטה
 36 צריכים להיות על-ידי
 37 עבודת מצד האדם דוֹקָא⁴⁵
 38 ב'אתערותא דלתתא' שהיא הכנה
 39 והקדמה להמשכה והשפעה מלמעלה.
 40 ובפֶּרֶט על-פי המבואר
 41 בְּקוֹנְטֵרְס וּמַעֲיָן⁴⁶, מאמר של
 42 הרבי הרש"ב נ"ע על הפסוק "ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השיטים"

ביאור בדרך אפשר

שְׁהִמְשַׁכְת חַיִּית לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בשונה מהמשכת החיות לאומות
 העולם ולסטרא אחרא בכלל (שהיא מבחינת "אחוריים" כדאם המשפיע
 לשונאו שלא ברצונו שמשליך לו מאחורי כתפו) יְכֹלָה לְהִיּוֹת רַק
 על-ידי קיום התורה ומצות דוֹקָא.
 וְזֵהוּ מָה שֶׁכָּתוּב וְהָיָה אִם
 שְׁמַעַתְּ תִשְׁמְעוּ גו' וְנִתְתִּי מִטֵּר
 אֲרַצְכֶם וְגו', וְכֵן אִם בְּחַקְתִּי
 תִּלְכוּ גו' וְנִתְתִּי גִשְׁמִיכֶם
 בְּעֵתָם וְגו', ולעיל נשאלה השאלה
 מדוע הדברים כתובים בלשון תנאי
 והרי קיום העולם מובטח על ידי
 כריתת הברית גם ללא תורה ומצוות,
 ולפי הביאור כאן מובן כי לאמתו של
 דבר לא רק תוספת ההשפעה למעלה
 מ'סדר השתלשלות' אלא גם עיקר
 ההשפעה, ובפרט לבני ישראל, היא
 אכן על ידי תורה ומצוות, ולכן כתוב
 שדווקא אם שמוע תשמעו ואם
 בחוקותי תלכו אזי יזכו לשפע
 מלמעלה הִינּוּ שְׁגָם עֲנִיָן
 הַגִּשְׁמִים וּפְרִנְסָה כו' תְּלוּי
 בקיום התורה ומצות דוֹקָא.
 אָף בְּזָה גּוֹפָא בְּעִינָן זֶה עֲצֵמוּ לֵשׁ
 חִילוּקִים הַבְּדִילִים וּדְרָגוֹת שְׁנוֹת
 בְּאוֹפֵן הַמִּשְׁכַּת הַפְּרִנְסָה, לְפִי
 אוֹפֵן הַעֲבוּדָה בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה
 וּמִצְוֹת הצורה שבה הפרנסה נמשכת
 מלמעלה למטה היא בהתאם לצורת
 העבודה של האדם בלימוד התורה
 וקיום המצוות, כפי שהולך ומפרט.
 וְהַעֲנִיָן הוּא⁴⁷, דְּהֵנָּה,
 בְּפִרְשָׁה שְׁנִיָּה דְקִרְיַאת-שְׁמַע
 כְּתִיב כְּתוּב וְהָיָה אִם שְׁמַעַתְּ
 תִשְׁמְעוּ וְגו' וְלַעֲבֹדוּ בְּכַל
 לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם וְגו',
 וְלֹא נִזְכָּר הַעֲנִיָן דְּבְכָל
 מֵאֲדָף⁴⁸, בשונה מפרשה ראשונה
 של קריאת שמע, "שמע ישראל", בה
 נאמר "ואהבת... ובכל מאודך" וְעַל
 זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁴⁹
 שְׁזָהוּ הַמַּצֵּב שְׁבוּ מְדַבֵּר פֶּרֶשׁת
 וּמַצֵּב שְׁאִין עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל
 "היה אם שמוע" הוא מְעַמְד

(43) מיכה ז, יח. (44) ראה גם המשך תרס"ו ע' כט ואילך. (45) ראה שיחת ש"פ בהו"ב, מבה"ח סיון ה'שי"ת (תו"מ ח"א ע' 73 ואילך). ועוד. (46) מאמר ז' (ע' 77 ואילך). (47) ראה גם המשך מים רבים תרל"ו פקכ"ט. (48) ואתחנן ו, ה. (49) ברכות לה, ב. וראה אור תורה להה"מ סימן קסו. אוה"ת פרשתנו ע' תרמד ואילך. ע' תרפג. ועוד.

44 ובלמוד התורה לימוד תוך יציאה מההגבלות ומעל ומעבר לרגיל הוא
 45 ענין היגיעה והעמל בתורה, שעל-ידי-זה על ידי אהבת ה' ללא
 46 גבול בתפילה ועל ידי יגיעה בתורה מעל ומעבר לרגיל ממשיכים מלמעלה
 47 אור אלוקי והשפעה של פרנסה בחינת בלי-גבול כו', כמבואר
 48 בכמה דרושים בהמשך
 49 תרס"ו⁵⁰ (וגם בדבור-
 50 המתחיל אם בחקתי תלכו⁵¹)
 51 גודל מעלת היגיעה בתורה,
 52 שדווקא באמצעותה האדם מתעלה
 53 ומתקרב לאלוקות וממשיך אור אלוקי
 54 נעלה, הרבה יותר מאשר בלימוד
 55 התורה ללא עמל ויגיעה. ושם,
 56 ב'המשך תרס"ו, הדבר מבואר על-פי
 57 מאמר הזהר⁵² על פסוק⁵³
 58 [בעשותך נוראות... ומעולם לא שמעו
 59 לא האזינו, עין לא ראתה אלוקים
 60 זולתך] יעשה למחפה לו
 61 (הקדוש-ברוך-הוא עשה נוראות
 62 ונפלאות למי שמחכה לו ומאמין בו),
 63 ועל כך נזכר בזהר ש"למחכה לו"
 64 הוא למאן דדחקין במלה
 65 דחקמתא כו' לאלה שדוחקים
 66 עצמן להתייגע בדברי חכמה, היינו
 67 העמלים ומתייגעים בלימוד התורה.
 68 ויש להוסיף, שמעלת היגיעה
 69 והעמל בלמוד התורה תוך
 70 יציאה מההגבלות של האדם שעל-
 71 ידי-זה ממשיכים מלמעלה
 72 בחינת אור אלוקי בלי-גבול,
 73 מרומזת גם במאמר רבותינו
 74 ז"ל בנוגע לעמל תורה, כל
 75 אדם לעמל נברא, שנאמר פי
 76 אדם לעמל יולד (כנ"ל סעיף
 77 א). היינו, שמקשרים זה את
 78 ענין העמל והיגיעה בלימוד התורה
 79 עם ענין הלידה דוקא
 80 (ודורשים זאת על הפסוק לעמל
 81 יולד המצביע על קשר בין העמל בתורה לנושא הלידה), ונהרי ענין
 82 הלידה הוא כמו התחדשות ויצירה של יש מאין ממש, שזהו
 83 האפשרות ליצור "יש" (דבר) מ"אין" (לא דבר) היא רק בכת האין-
 84 סוף, הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, ולא רק הארה והתגלות מועטת של אור
 85 אלוקי כמו שקכת רבינו הנזקן פתניא⁵⁴ שמהותו ועצמותו
 86 של המאציל בריאת העולמות העליונים כמו עולם האצילות נקראת

1 מקום, אף שלומדים תורה ומקיימים מצוות, הגמרא מצביעה
 2 על סתירה בין שני פסוקים. פסוק אחד אומר "ולקחתי דגני בעתו", היינו
 3 שהקדוש-ברוך-הוא יאסוף את הדגן עבור בני ישראל, וכתוב אחד אומר
 4 "ואספת דגנך" היינו שהאדם יאסוף את הדגן בעצמו. ומיישבת: "כאן בזמן
 5 שישראל עושים רצונו של מקום" שאז
 6 לא יצטרכו לטרוח לאסוף את הדגן.
 7 "כאן בזמן שאין ישראל עושים רצונו
 8 של מקום" ואז יצטרכו לאסוף את
 9 הדגן בעצמם. ושואלים על כך: יהי
 10 פרשה זו מדברת במצב שבו בני
 11 ישראל שומעים ומקיימים את
 12 המצוות? ועונים שקיום המצוות ללא
 13 אהבת ה' "בכל מאוודך" נחשב "אין
 14 עושים רצונו של מקום", פיין
 15 שהעבודה אינה אלא
 16 במדידה והגבלה, ולא בכל
 17 מאוודך שמשמעו "מאד" בלי גבול.
 18 ועל-ידי עבודה זו עבודת ה'
 19 במדידה והגבלה נמשכת הפרנסה
 20 מבחינת סדר ההשתלשלות
 21 בלבד, שדרכו נמשך ויורד אור
 22 מוגבל שזהו רק יחוד חיצוני
 23 כנ"ל ש'מוליד' השפעה מוגבלת.
 24 אף כדי להמשיך ענין
 25 הפרנסה מבחינה שלמעלה
 26 מסדר ההשתלשלות, מבחינת
 27 יחוד פנימי, ועד שיומשך לא
 28 רק מפנימיות הספירות אלא למעלה
 29 מזה מעצמותו ותברך, הנה על
 30 זה כדי שתהיה השפעה ללא גבול
 31 וממקור עליון ביותר צריכה להיות
 32 העבודה דקיום התורה
 33 ומצוות באופן שלמעלה
 34 ממדידה והגבלה, שזהו ענין
 35 בכל מאוודך, כאמור ש"מאוד"
 36 משמעו בלי גבול והכוונה היא
 37 למעלה מהגבלת כחות
 38 הנפש, מעל ומעבר למה שהאדם מסוגל לעשות בעבודת ה' בכוחות הנפש
 39 המוגבלים אלא זהו מצב שבו האדם מגלה בעצמו כוחות ללא גבול, מעל
 40 ומעבר להגבלת הכוחות הרגילים הן כחות פנימיים שמלוכשים בגוף
 41 כמו כוחות השכל והרגש (מוחין ומידות) והן כחות מקיפים שפועלים
 42 בגוף בדרך 'מקיף' בלי התלכשות ניכרת ונרגשת בגוף (כמו כוח הרצון).
 43 וענין זה (של אהבת ה' ללא גבול בכל מאוודך) הוא בתפלה.

(50) ע' עז ואילך. (51) בסופו (ע' תמו). (52) ח"א קל, ב. (53) ישע"י, סד, ג. (54) ס"כ (קל, סע"א ואילך).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 האצלה מלשון 'אצלו וסמוך' להורות שעדיין אין זו מציאות מוגדרת כמו
2 הנבראים שלמטה מהאצילות, וכיוון שכאן מייחסים את הבריאה למהותו
3 ועצמותו של הקדוש-ברוך-הוא משתמשים בביטוי 'המאציל' ולא 'הבורא'
4 ברוך-הוא שְׁמַצִּיאֹתוֹ הוא מַעֲצֵמוֹתוֹ, וְאֵינּוּ עֹלֹל וְאֵינּוּ
5 תרצאה מְאִיזָה עֲלָה סיבה (גורם
6 כלשהו) שְׁקַדְמָה לוֹ חֶסֶד-
7 וְשָׁלוֹם, אלא הוא קדמון לכל
8 הברואים, הנה כיון שהמציאות שלו
9 עצמו היא כזו שאין לה שום סיבה
10 וגורם אלא היא ממנו עצמו, לכן הוא
11 לְבָדוֹ בְּכַחוֹ וַיְכַלְתּוּ לְבְרֹא יֵשׁ
12 מציאות מְאִיֵּן וְאָפֶס המוּחַלֵּט
13 שלא קדמה לו שום מציאות מְמָשׁ
14 בְּלִי שׁוֹם עֵילָה וְסִיבָה אַחֲרָת
15 קוֹדְמָת לִישׁ הַזֶּה, הרי שהבריאה
16 על ידי הקדוש-ברוך-הוא מתייחדת
17 ומתאפיינת בכך שהיא יצירה של "יש"
18 מ"אין ואפס המוחלט" וְכַמְבֹאֵר
19 בְּאֲרוּכָה בְּהַמְשִׁיךְ המאמרים
20 הפותח בנוסח אחת מברכות הנישואין
21 שְׁמַח תְּשֻׁמַּח שנאמר בשנת
22 תרנ"ז⁵⁵ לרגל נישואי הרבי הרי"צ
23 נ"ע, שְׁעֲנֵן הַלִּידָה בגשמיות שגם
24 בו יש מעין יצירה של "יש" מ"אין"
25 הוא התגלות פַּח הָאֵיִן-סוֹף
26 לְמִטָּה בעולם הזה, ולכן עמל התורה
27 נזכר בקשר לפסוק המדבר על ענין
28 הלידה, להורות על גודל מעלתו,
29 כמבואר לעיל.
30 וְזֶהוּ אִם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ,
31 שְׁתִּהְיוּ עֲמִלִים בְּתוֹרָה, הֵינּוּ
32 שְׁלֵמוֹד התוֹרָה הוא בְּאוֹפֵן
33 שְׁלֵמָעֵלָה מִמְדִּידָה וְהַגְבְּלָה
34 שזה עניינו של העמל והיגיעה, כאמור,
35 מעל ומעבר להגבלות. וּמִזֶּה מוֹבֵן,
36 שְׁגַם קִיּוֹם הַמְצִוֹת האמור בפסוק
37 זה בהמשך ל"אם בחוקותי תלכו"
38 הוא בְּאוֹפֵן שְׁלֵמָעֵלָה
39 מִמְדִּידָה וְהַגְבְּלָה, על-ידו
40 האמור לעיל שאהבת ה' שממשיכה
41 "גשמיים בעתם" ומורידה שפע ללא
42 הגבלה היא אהבה בלי גבול (בכל
43 מאדך)" שְׁזָהוּ גַם מֵה שְׁפָתוֹב וְאֵת מְצֹתֵי תְשָׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם
1 אֹתָם, דְּהֵינּוּ לֹא רַק מַעֲשֵׂה הַמְצִוֹת בְּפוּעֵל (וְעֲשִׂיתֶם
2 אֹתָם), אֲלֵא גַם שְׁמִירַת הַמְצִוֹת הַכּוֹלֵלֵת אֶת עֲנֵן הַמְחַשְׁבָּה
3 וְהַפְּנֵנָה כו', שכתוצאה מכך קיום המצוות הוא ללא גבול בְּמִבְּוֹאֵר
4 בַּתְּנָיָא⁵⁶ בְּפִרוּשׁ מְאֵמֵר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁵⁷ מְחַשְׁבָּה טוֹבָה
5 הַקְּב"ה מְצַרְפָּה לְמַעֲשֵׂה,
6 דְקָאֵי שְׁעֵינֵן הַמְחַשְׁבָּה כּוֹתְנָה עַל
7 הַדְּחִילוֹ וְרַחֲמֵי הִירָאָה וְהַאֲהַבָּה
8 שְׁבִתְבוֹנוֹת מוֹחוֹ וְתַעֲלוּמוֹת
9 לְבוֹ, שאמנם נמצאות במעמקי המוח
10 והלב ולא באות לידי גילוי בצורה
11 ניכרת ונגרשת ובכל זאת יש בהן מעלה
12 גדולה מאד שְׁגָבְהוּ דְרַחֲמֵיהֶם
13 לְמַעֲלָה מְעֵלָה מִבְּחִינַת
14 הַמַּעֲשֵׂה לְבָדוֹ בְּלִי יִרְאָה וְאֲהַבָּה,
15 אֲלֵא שְׁהַקְּב"ה מְצַרְפֵּן
16 וּמְחַבְּרֵן אֶת הִירָאָה וְהַאֲהַבָּה
17 לְבְחִינַת הַמַּעֲשֵׂה. וְכַאֲשֶׁר
18 הַעֲבוּדָה הִיא בְּאוֹפֵן פְּזָה, בלי
19 גבול - כשאהבת ה' היא "בכל מאדך",
20 לימוד התורה הוא ביגיעה וקיום
21 המצוות הוא ביראה ואהבה אֲזִי גַם
22 הַמְשַׁכַּת הַפְּרִנְסָה שעל ידי כל זה
23 הִיא מִבְּחִינָה שְׁלֵמָעֵלָה
24 מִהַמְדִּידָה וְהַהַגְבְּלָה דְסִדְר
25 הַשְּׁתַּלְשְׁלוֹת, שְׁזָהוּ מֵה
26 שְׁפָתוֹב אִם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ גו'
27 וְנִתְתִי גְשָׁמִיכֶם גו', וְנִתְתִי
28 דְיִיקָא, לֹא עַל-יְדֵי שְׁלִיחַ,
29 אֲלֵא אֲנִי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא בעצמו
30 ("אנכי") הוּא הַנּוֹתֵן אֹתָם,
31 וְלִכֵּן גַם הַהַמְשָׁכָה וְהַשְּׁפָעָה
32 לְמִטָּה של הגשמים והצמיחה
33 שבעקבותיהם הִיא בְּאוֹפֵן
34 שְׁלֵמָעֵלָה מִהַגְבְּלוֹת הַטְּבַע⁵⁸,
35 שְׁזָהוּ עֲנֵן חֲטִיִּים גדולות מאד
36 בְּכִלְיוֹת, וְגַם אֵילְנֵי סָרְק יִתְנוּ
37 פִּירוֹת בְּנִיגוֹד לְטַבַּעַם (כנ"ל
38 סְעִיף א).
39 ד) וְהִנֵּה ב' אוֹפְנִים הַנ"ל בְּעֲנֵן הַפְּרִנְסָה שְׁהוּא
40 עֲנֵן הַגְּשָׁמִים (כנ"ל סְעִיף ב), יִשְׁנָם
41 גַם בְּעֲנֵן הַגְּשָׁמִים בְּפְנִימִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, שְׁזָהוּ
42 לְמַעֲלָה מִהַטְּבַע וְשְׁנָם גַם בְּעֲנֵן הַגְּשָׁמִים כפי שהוא בְּפְנִימִיּוֹת

(55) סה"מ תרנ"ז ע' קעט. (56) פט"ז. (57) קידושין מ, א. (58) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 116 ואילך - החילוק בענין הגשמים בין פ' עקב (פרשה שני' דק"ש) לפ' בחוקותי.

42 כמו שהן למעלה יותר ("עשר ספירות הגנוזות") שם הן לא כל כך מוגדרות, והמאציל הוא לא רק למעלה מהעשר ספירות אלא ולמַעֲלָה גם מְהָאוֹר
43 הַבְּלִי-גְבוּל האין סוף שלמעלה מאצילות, שְׁהָרִי כָּל אוֹר הוּא עֲנֵן
44 שֶׁל גִּילּוּי מהמאור עצמו, מקור האור ואינו הדבר עצמו אלא התגלות
45 והתפשטות ממנו, וְגִילּוּי הוּא עֲנֵן
46 שֶׁל הַגְּבֻלָּה כי יש גבול עד כמה
47 הוא מאיר ומתגלה], וְכִפִּי
48 שְׁמִבְּאֹר כ"ק מו"ח
49 אֲדָמוֹ"ר⁶³ בְּמָה שְׁפָתוֹב⁶⁴
50 עוֹטָה אוֹר כְּשֶׁלְמָה, דְקָאֵי
51 שְׁכוּנַת הַפְּסוּק הִיא עַל הַתּוֹרָה,
52 שְׁהִיא מְדַרְגָּה מְמוּצָעַת בֵּין
53 בּוֹרָא לְנִבְרָא וּבֵין מְאֲצִיל לְנֹאצִילִים,
54 וְכָל מְמוּצָע הַמַּחֲבֵר שְׁתֵּי בְחִינּוֹת
55 רְחוּקוֹת זו מִזוּ שֶׁהָאֶחָת עֲלוּינָה וְהָאֶחָת
56 תַּחְתּוֹנָה הֲרִי הוּא כְּלוּל מִשְׁתֵּי
57 דְרָגוֹת, דְּהִינּוּ בְּחִינָה אַחְרֹנָה
58 הַסּוֹפִית וְהַתַּחְתּוֹנָה שְׁבַעֲלִיּוֹן,
59 וּבְחִינָה רֵאשׁוֹנָה הַהִתְחַלְתִּית
60 וְהַעֲלוּנָה שְׁבַתְחַתּוֹן, כִּי נִקְדוֹת
61 הַחִיבּוּר בֵּין דְרָגָה עֲלוּינָה לְדְרָגָה
62 תַּחְתּוֹנָה הִיא בְּקֶצֶה הַתַּחְתּוֹן שֶׁל
63 הַעֲלוּינָה וְהַקְצָה הַעֲלוּיִן שֶׁל הַתַּחְתּוֹנָה
64 וְהַמְמוּצָע הַמַּחֲבֵר בֵּינֵיהֶם כּוֹלֵל בְּתוֹכוֹ
65 אֵת שְׁנֵי הַעֲנִינִים שְׁהוּא הַמְמוּצָע
66 בְּיַנְיָהֶם, וְהֵם ב' הַמְדַרְיָגוֹת
67 שֶׁבְּתוֹרָה הַנּוֹכְרוֹת בַּפְּסוּק זֶה אוֹר
68 וְשֶׁלְמָה, וְהוּא עֲנֵן גְּלִיָּא
69 דְּתוֹרָה חֵלֶק הַנְּגַלָּה שֶׁבְּתוֹרָה,
70 הַתְּלוּמָה וְהַחֲלָכָה וּפְנִימִיּוֹת
71 הַתּוֹרָה הַקְּבֵלָה וְהַסִּדּוּרֹת. וְזֶהוּ
72 גַּם ב' הַדְרָגוֹת שְׁבַעֲנֵן
73 הַגְּשָׁמִים הַמְּבוֹאֵרוֹת לְעִיל (בְּהַגְבֵּלָה
74 וְלַמְעֵלָה מִהַגְּבֵלָה) כִּפִּי שְׁהוּא
75 בְּתוֹרָה⁶⁵, שֶׁהַכּוֹנֵנָה הִיא לְשֵׁן חֲלָקִי
76 הַתּוֹרָה גְּלִיָּא דְּתוֹרָה וּפְנִימִיּוֹת
77 הַתּוֹרָה⁶⁶.

1 וּבְרוּחֵינִיּוֹת, שְׁזֵהוּ עֲנֵן הַתּוֹרָה, כְּמוֹכָא בְּאוֹר הַתּוֹרָה⁵⁹
2 שְׁהַתּוֹרָה נִקְרָאת גְּשָׁם⁶⁰, וְאֲדַרְבָּה, אֵין הַכוֹנֵנָה שְׁאֵם יֵשׁ גְּשָׁמִים
3 לְמַטָּה יֵשׁ גְּשָׁמִים גַּם לַמְעֵלָה אִלָּא הַתְּחַלְתִּית כָּל הַעֲנִינִים הִיא
4 בְּפְנִימִיּוֹת וּבְרוּחֵינִיּוֹת, וְאַחֲרֵיכֵן מְשַׁתְּלָשְׁלִים הַדְּבָרִים הַרוּחָנִיִּים
5 וְיוֹרִידִים וּמְקַבְּלִים בִּישׁוּרֵי גַם
6 בְּגִשְׁמִיּוֹת, וּבְפִרְט בְּנִדּוּן
7 דִּידָן, כְּנוֹשָׂא שְׁלֵנוּ, שְׁכַדִּי שְׁיִהְיֶה
8 הַעֲנֵן דְּנִתְתִּי גְּשָׁמִיכֶם גּו',
9 וְנִתְתִּי דִּיִּיקָא, אָנִי הוּא הַנּוֹתֵן
10 אוֹתָם, הִינּוּ שְׁיִוְמָשֶׁךְ הַגֶּשֶׁם
11 וְהַשֶּׁפֶע הַבָּא מִלְּמַעְלָה מִבְּחִינַת אָנִי
12 (שְׁזֵהוּ עַל-דֶּרֶךְ אֲנִכִּי מִי
13 שְׁאֲנִכִּי, דְּלֹא אֲתַרְמִיז בְּשׁוֹם
14 אוֹת וְקוּץ כּו' אִלָּא הַכוֹנֵנָה
15 לְעַצְמוֹתָיו וּמַהוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ, כְּמַבּוֹאֵר
16 (לְעִיל) לְהִיּוֹת מִמְקוֹר כֹּל כֵּךְ גְּבוּה
17 וְנַעֲלָה דְּבַר גְּשָׁמִי לְחַלוּטֵי עֲנֵן
18 הַגְּשָׁמִים כְּפִשׁוּטָם, צְרִיךְ
19 לְהִיּוֹת מְמוּצָע בְּיַנְיָהֶם, הַמַּחֲבֵר
20 בֵּין רוּחָנִיּוֹת הַכִּי נַעֲלִית לְגִשְׁמִיּוֹת
21 כְּפִשׁוּטָה וְזֶהוּ עֲנֵן הַתּוֹרָה,
22 שְׁהִיא הַמְמוּצָע בֵּין הַבּוֹרָא
23 לְנִבְרָאִים, שְׂמַצָּד אַחַד הִיא חֲכַמְתּוֹ
24 וְרוּזְנוֹ שֶׁל הַבּוֹרָא, וּמַצָּד שְׁנֵי יִרְדָּה
25 לְמַטָּה וְנִתְלַבְּשָׁה בְּעִנְיֵי הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי
26 בְּאוֹפֵן הַמּוֹכֵן לְנִבְרָאִים גְּשָׁמִים
27 וְלַמְעֵלָה יוֹתֵר, בְּדְרָגוֹת גְּבוּהוֹת
28 יוֹתֵר מִ"בּוֹרָא" ו"נִבְרָא" הַתּוֹרָה הִיא
29 הַמְמוּצָע הַמַּחֲבֵר וּמִקְשֵׁר בֵּין
30 הַמְּאֲצִיל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעַצְמוֹ
31 לְנֹאצִילִים⁶¹ הַרוּחָנִיִּים הַעֲלוּינִים
32 יוֹתֵר מֵאֵלֶּה שְׁמוּגְדִירִים "נִבְרָאִים" נוֹגֵם
33 בֵּין הַמְּאֲצִיל וְנֹאצִילִים יֵשׁ פַּעַר וְרִיחּוֹק
34 הַעֲרוֹךְ כּוֹזֵשׁ צוּרֵךְ בְּמַמּוּצָע שִׁחֲבֵר
35 וְיִקְשֵׁר בֵּינֵיהֶם שְׁהָרִי הַמְּאֲצִיל
36 שֶׁלְמַעֲלָה מִכָּל גְּבוּל וְהַגְּדֵרָה הוּא
37 לְמַעֲלָה מִהַעֲשֵׂר סְפִירוֹת
38 שְׁהֵם בְּהַגְּבֻלָּה וּבַהַגְּדֵרָה מְסוּיִמָּת,
39 וּבְפִרְט בְּהִיּוֹתָם בְּאֲצִילוֹת
40 שְׁאֵז הֵם מוֹגְבְּלִים בְּיוֹתֵר,
41 עֲשֵׂר וְלֹא תִשַׁע, עֲשֵׂר וְלֹא אַחַד עֲשָׂר⁶², כְּשׁוֹנָה מִעֵשֶׂר הַסְּפִירוֹת

1 עֲנֵן הַתּוֹרָה, כְּמוֹכָא בְּאוֹר הַתּוֹרָה⁵⁹ שְׁהַתּוֹרָה
2 נִקְרָאת גְּשָׁם⁶⁰, וְאֲדַרְבָּה, הַתְּחַלְתִּית כָּל הַעֲנִינִים
3 הִיא בְּפְנִימִיּוֹת וּבְרוּחֵינִיּוֹת, וְאַחֲרֵיכֵן
4 מְשַׁתְּלָשְׁלִים גַּם בְּגִשְׁמִיּוֹת, וּבְפִרְט בְּנִדּוּן דִּידָן,
5 שְׁכַדִּי שְׁיִהְיֶה הַעֲנֵן דְּנִתְתִּי גְּשָׁמִיכֶם גּו', וְנִתְתִּי
6 דִּיִּיקָא, אָנִי הוּא הַנּוֹתֵן אוֹתָם, הִינּוּ שְׁיִוְמָשֶׁךְ
7 מִבְּחִינַת אָנִי (שְׁזֵהוּ עַל-דֶּרֶךְ אֲנִכִּי מִי שְׁאֲנִכִּי,
8 דְּלֹא אֲתַרְמִיז בְּשׁוֹם אוֹת וְקוּץ כּו') לְהִיּוֹת עֲנֵן
9 הַגְּשָׁמִים כְּפִשׁוּטָם, צְרִיךְ לְהִיּוֹת מְמוּצָע בְּיַנְיָהֶם,
10 וְזֶהוּ עֲנֵן הַתּוֹרָה, שְׁהִיא הַמְמוּצָע בֵּין הַבּוֹרָא
11 לְנִבְרָאִים, וְלַמְעֵלָה יוֹתֵר, הַמְמוּצָע בֵּין הַמְּאֲצִיל
12 לְנֹאצִילִים⁶¹ [שְׁהָרִי הַמְּאֲצִיל הוּא לְמַעֲלָה
13 מִהַעֲשֵׂר סְפִירוֹת שְׁהֵם בְּהַגְּבֻלָּה, וּבְפִרְט בְּהִיּוֹתָם
14 בְּאֲצִילוֹת שְׁאֵז הֵם מוֹגְבְּלִים בְּיוֹתֵר, עֲשֵׂר וְלֹא
15 תִשַׁע, עֲשֵׂר וְלֹא אַחַד עֲשָׂר⁶², וְלַמְעֵלָה גַּם
16 מְהָאוֹר הַבְּלִי-גְבוּל, שְׁהָרִי כָּל אוֹר הוּא עֲנֵן שֶׁל
17 גִּילּוּי, וְגִילּוּי הוּא עֲנֵן שֶׁל הַגְּבֻלָּה], וְכִפִּי
18 שְׁמִבְּאֹר כ"ק מו"ח אֲדָמוֹ"ר⁶³ בְּמָה שְׁפָתוֹב⁶⁴
19 עוֹטָה אוֹר כְּשֶׁלְמָה, דְקָאֵי עַל הַתּוֹרָה, שְׁהִיא
20 מְדַרְגָּה מְמוּצָעַת, וְכָל מְמוּצָע הֲרִי הוּא כְּלוּל
21 מִשְׁתֵּי דְרָגוֹת, דְּהִינּוּ בְּחִינָה אַחְרֹנָה שְׁבַעֲלִיּוֹן,
22 וּבְחִינָה רֵאשׁוֹנָה שְׁבַתְחַתּוֹן, שְׁהוּא הַמְמוּצָע
23 בְּיַנְיָהֶם, וְהֵם ב' הַמְדַרְיָגוֹת אוֹר וְשֶׁלְמָה, וְהוּא
24 עֲנֵן גְּלִיָּא דְּתוֹרָה וּפְנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה. וְזֶהוּ גַּם ב'
25 הַדְרָגוֹת שְׁבַעֲנֵן הַגְּשָׁמִים כִּפִּי שְׁהוּא⁶⁵,
26 גְּלִיָּא דְּתוֹרָה וּפְנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה⁶⁶.

27 (ה) וּבְזֶה יוֹכֵן גַּם מַעֲלַת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי,
28 שְׁהִנָּה בְּמִדְרָגָה גְּבוּהָה בְּיוֹתֵר, וְכִפִּי
29 שְׁאָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא רַבּוּ, דִּיִּיךְ שְׁאָנִי וּבּוֹרָאךְ
30 וְכִפִּי שְׁאָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא רַבּוּ, דִּיִּיךְ שְׁאָנִי וּבּוֹרָאךְ

59) שם ע' קצד. שם (כרך ב') ע' תשיח ואילך. וראה גם ד"ה אם בחוקותי תלכו תרכ"ו קרוב לסופו (סה"מ תרכ"ו ע' קא). סד"ה אם בחוקותי תלכו עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' תכט). 60) ראה ערכי הכינויים לבעל סדה"ד מערכת גשם. 61) ראה גם המשך תער"ב ח"א ע' שכת. 62) ספר יצירה פ"א מ"ד. 63) רד"ה עוטה אור כשלמה ה'ש"ת (סה"מ ה'ש"ת ע' 67). 64) תהלים קד, ב. 65) ראה גם אוה"ת שם ע' קצו. 66) ראה גם סה"מ עטר"ת שם: "וזהו ונתתי גשמיכם בעתם,

אם בחוקותי תלכו

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 יתברך, ואצל רבי שמעון בן יוחאי האיר גילוי עצמותו
 2 יתברך בלמוד התורה והאור הזה המשיך להאיר אצלו גם אחרי
 3 החורבן כך שלגביו החורבן לא היה העלם והסתר.
 4 וכיון שהתורה היא הממוצע המקשר והמחבר שעל-ידיה היא
 5 ההמשכה של האור האלוקי בתורה
 6 בעולם (כנ"ל סעיף ד), הרי מעלתו של רבי שמעון בן יוחאי בלימוד התורה נמשכת
 7 לא רק בעניינים רוחניים אלא גם בעניני הפרנסה הגשמית, שהיא
 8 באופן נעלה מאד מבחינה שלמעלה מסדר השתלשלות, שלכן סבירא-ליה לרבי שמעון בן יוחאי שיטתו היא אפשר האם יתכן אדם חורש בשעת חרישה זורע בשעת זריעה כו' תורה מה תהא עליה ולפי שיטתו האדם לא צריך לעסוק כלל בענייני העולם אלא רק בתורה, ולגבי הפרנסה אל לו לחשוש אלא בזמן שישאל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על-ידי אחרים, שנאמר⁷¹ ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'⁷², מבלי שבני ישראל יצטרכו להתעסק בעצמם בענייני הפרנסה (ורק כאשר אינם עושים את רצונו של מקום אזי עליהם לעסוק בענייני הפרנסה בעצמם) והינו, שעל-ידי העסק בתורה נמשך שפע גם בגשמיות (ולא באופן של שלילת הגשמיות ופרישות מהעולם), אלא שההמשכה בגשמיות שבאה על ידי לימוד התורה באופן כזה, למעלה ממדידה והגבלה, היא באופן שלמעלה מהטבע, שזהו האופן היותר נעלה בעניני הפרנסה (כנ"ל סעיף ג).

1 מכירים כחך⁶⁷, כיוון שהיה בדרגה כל כך גבוהה ונעלית שאחרים לא
 2 היו מסוגלים להבין ולהשיג אותה והינו וטעם הדבר שהיה בדרגה כל כך
 3 נעלית הוא לפי שהיתה תורתו אומנותו⁶⁸, ולא היה לו שום עיסוק
 4 אחר מלבד לימוד התורה ועסק בנגלה דתורה ובנסתר דתורה
 5 ביחד, תוך שילוב מלא של שני חלקי התורה והינו, שרזין דרזין
 6 הסודות שבסודות שבתורה שלגבי אדם רגיל הם דברים נעלמים ונסתרים
 7 ואין לו בהם שום הבנה והשגה היו אצלו בגילוי בהבנה והשגה, ובאופן שגם לימוד תורתו הנגלית אף שחלק הנגלה שבתורה
 8 עוסק בענייני העולם הזה הגשמי הנה אצל רשבי בבחינת המשכת והתגלות אור הפנימי והסתום
 9 כו', האור האלוקי הפנימי והנסתר כפי שהוא נמצא בתורה שהיה יודע הפנימיות הסוד והנסתר בכל פשטי ההלכות כו' והוא
 10 ראה בפשט הפשוט והגלוי גם את הסוד הפנימי הנסתר (ובזה גדלה מעלתו של רבי שמעון בר יוחאי לגבי שאר תנאים, לא מיבעי לרבי תנאים או הפנימיות והסתום כו', אין צריך לומר שגדלה מעלתו לגבי התנאים שעיקר עסקם היה או בנגלה דתורה או בפנימיות התורה, היינו באחד מהם בלבד, ללא שילוב ואיחוד בין השניים אלא גם לגבי התנאים שעסקו בנגלה דתורה ובפנימיות התורה יחד)⁶⁹.
 11 ויש לקשר זה עם הרב-החסיד רבי אריזיק מהאמיל בשם רבינו הזקן, שלפני נשמות הגבוהות כמו רבי שמעון בן יוחאי לא נחרב הבית כלל כו', והינו, לפי שענינו של בית המקדש הוא שבו היה גילוי עצמותו יתברך, ואצל רבי שמעון בן יוחאי האיר גילוי עצמותו יתברך בלמוד התורה.
 12 מה שכתב הרב-החסיד רבי הלל מפאריטש⁷⁰ ששמע מהרב-החסיד רבי אריזיק מהאמיל בשם רבינו הזקן, שלפני נשמות הגבוהות כמו רבי שמעון בן יוחאי לא נחרב הבית כלל כו', והינו, לפי שענינו של בית המקדש הוא שבו היה גילוי עצמותו יתברך, ואצל רבי שמעון בן יוחאי האיר גילוי עצמותו יתברך בלמוד התורה.
 13 ששמע מהרב-החסיד רבי אריזיק מהאמיל בשם רבינו הזקן, שלפני נשמות הגבוהות כמו רבי שמעון בן יוחאי לא נחרב הבית כלל כו', והינו, לפי שענינו של בית המקדש הוא שבו היה גילוי עצמותו יתברך, ואצל רבי שמעון בן יוחאי האיר גילוי עצמותו יתברך בלמוד התורה.
 14 ששמע מהרב-החסיד רבי אריזיק מהאמיל בשם רבינו הזקן, שלפני נשמות הגבוהות כמו רבי שמעון בן יוחאי לא נחרב הבית כלל כו', ומבחינתם האור האלוקי האיר אחרי החורבן בדיוק כמו לפני החורבן והינו, לפי שענינו של בית המקדש הוא שבו היה גילוי עצמותו יתברך

שע"י ההילוך בבחי' אהבה דבכל מאדך הוא גילוי בחי' פנימיות התורה." (67) ירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב. (68) שבת יא, א. (69) ראה המשך תרס"ו ע' מה. ע' ריט. ע' שו. (70) פלח הרמון שמות ע' ז. (71) ישע"י סא, ה. (72) ברכות שם.

1 וְזֶה גַם מֵה שִׁמְצִינוּ בְנוֹגַע לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי וְרַבִּי
 2 אֶלְעָזָר בְּנוֹ, שִׁפְאָשׁוּר הָיוּ בְּמַעְרָה וְעִסְקוּ בַתּוֹרָה לַמַּעֲלָה מִמִּדְיָה
 3 וְהַגְבִּילָה אִיתְרַחֲשִׁישׁ נִיסָא, אִיבְרִי לְהוּ חֲרוּבָא וְעֵינָא דְמִנְא
 4 כּוּ⁷³, הִתְרַחַשׁ נִס וְנִבְרָא לָהֶם עֵץ חֲרוּבִים וּמַעֲיָן מִים וּמָהֶם הֵם נִיזוּנוּ בַמִּשְׁךְ
 5 הַשָּׁנִים שֶׁהָיוּ בַמַּעֲרָה הֵינּוּ
 6 שֶׁהִפְרִנְסָה שְׁלֵהֶם הֵימָּה 1
 7 בְּאוֹפֵן נָסִי, לַמַּעֲלָה מִהַמִּדְיוֹת
 8 וְהַהֲגַבְלוֹת שֶׁל הַטֵּבַע.
 9 וְלִהְיֵיר גַּם מִהַשְּׁקָלָא־וֹטְרִיא
 10 הַרְיִין בְּדַבְרֵי הָאֲחֵרוֹנִים⁷⁴,
 11 אִיךְ אָכְלוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי אֶלְעָזָר
 12 מִיָּד מְאוֹתוֹ חֲרוּב, וְלֹא חִיִּישֵׁי מְשׁוּם עָרְלָה,
 13 וְלֹא חֲשִׂשׁוּ מְשׁוּם עָרְלָה, הַאיִסוּר
 14 לֹאכּוֹל מִפְּרִיֹת הָעֵץ בְּשִׁלוּשַׁת הַשָּׁנִים
 15 הָרַאשׁוֹנוֹת וְאֶחָד הַתְּרוּצִים עַל
 16 זֶה, שְׁזָהוּ לְפִי שָׂבָא מִן
 17 הַשָּׁמַיִם בְּדֶרֶךְ נִס, וְאִין דְּבַר
 18 טְמֵא יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם⁷⁵
 19 בְּשׁוֹנָה מִפְּרִיֹת עֵרְלָה הָאִסוּרִים
 20 בְּאִכְלָה וְנַחֲשִׁים דְּבַר טְמֵא, פְּרִיֹת
 21 הָעֵץ שֶׁצִּמַּח בְּדֶרֶךְ נִס מִן הַשָּׁמַיִם הֵיוּ
 22 מוֹתָרִים בְּאִכְלָה מִיָּד.
 23 וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שָׁנָס זֶה שֶׁל מַעֲיָן
 24 הַמַּיִם וְעֵץ הַחֲרוּבִים שֶׁנִּבְרָאוּ לְרַבִּי
 25 שִׁמְעוֹן וְרַבִּי אֶלְעָזָר לֹא הָיָה בְּאוֹפֵן
 26 שֶׁל שִׁידוּד וּבִיטוּל מַעֲרֻכּוֹת
 27 הַטֵּבַע, כִּי אִם בְּאוֹפֵן שְׁאִינוּ
 28 בְּגִדְרֵי הַטֵּבַע כָּלָל (כּוֹלָל גַּם
 29 נִס שֶׁמְשַׁנָּה אֶת הַטֵּבַע שֶׁגַם זֶה
 30 שִׁיךְ בְּמוֹבֵן מִסּוּיִם לְגִדְרֵי הַטֵּבַע אֵלָּא
 31 שְׁפוּעֵל שֵׁינוּ בְּטַבַּע וְאִילוּ הָעֵץ וְהַמַּעֲיָן
 32 שֶׁנִּבְרָאוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי אֶלְעָזָר הֵיוּ
 33 דְּבַר שֶׁלֹּא בְּגִדְרֵי הַטֵּבַע כֻּלָּל), אֵלָּא
 34 שֶׁהִנְהַגָּה לְמַטָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה
 35 הַמּוּגַבֵּל וְהַמּוּגָדֵר הִיא בְּאוֹתוֹ
 36 אוֹפֵן כְּמוֹ בְּמִקּוֹם שֶׁלְמַעְלָה
 37 לְגַמְרֵי מִן הַטֵּבַע וְכֹל זֶה הִיָּה עַל
 38 יְדֵי כִךְ שֶׁאוֹפֵן לְיִמּוּד הַתּוֹרָה שֶׁלָּהֶם
 39 הִיָּה לֵלֵא כֹל גִּדְרֵי וְהַגְבִּילָה.
 40 וּבְזֶה לְפִי הַהִסְכָּר הָאִמּוּר שֶׁמְדוּבַר בְּנִס שֶׁנַּעֲלָה לְחִלוּטִין מִגִּדְרֵי הַטֵּבַע
 41 מְתוֹרֶצֶת קוֹשִׁיַת הָאֲחֵרוֹנִים⁷⁶ מְזָה שְׁאִין נְהַיִן מִמַּעֲשֵׂה
 42 נְסִיִּים⁷⁷, וְהֵינּוּ לְפִי שִׁפְאָשׁוּר עוֹשִׂין לוֹ נִס מִנְפִין לוֹ

מְזַכִּיּוֹתָיו⁷⁸, וְלָמָּה אִם כֵּן רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי אֶלְעָזָר הִתְפַּרְסְּמוּ מִחֲרוּבִים וּמַיִם
 שֶׁנִּבְרָאוּ בְּדֶרֶךְ נִס? כִּי כָּל זֶה שֶׁלֹּא נִהְיִין מְנִיטִים וּמֵי שֶׁנִּהְיָה מֵאֲבָר
 מְזַכִּיּוֹתָיו הוּא כְּפֹאֶשׁוּר הַנִּס הוּא בְּאוֹפֵן שֶׁל שִׁידוּד וּבִיטוּל
 מַעֲרֻכּוֹת הַטֵּבַע, וְכֹא בְּדֶרֶךְ כָּלָל עַל־יְדֵי תְּפִלָּה וּבִקְשָׁה כּוּ,
 וְכִינֵן שִׁמְשֻׁנִּים אֶת הַטֵּבַע
 בְּשִׁבְלֵוֹ, לְכֵן מְנִפִין לוֹ
 מְזַכִּיּוֹתָיו, אֲבָל כָּאֵן בְּנִס
 הַחֲרוּבִים וְהַמַּיִם אִין זֶה בְּאוֹפֵן
 שִׁמְשֻׁנִּים אֶת הַטֵּבַע בְּשִׁבְלֵוֹ,
 כִּי שְׂדַבְרֵי מִסּוּיִים שֶׁהִיָּה בְּעוֹלָם בְּטַבַּע
 מִסּוּיִים פֻּעַל בְּצוּרָה אַחֲרָת, אֵלָּא
 שֶׁהִנְהַגָּה הִיא מְלַכְתַּחְלָה
 בְּאוֹפֵן שֶׁלְמַעְלָה לְגַמְרֵי
 מִגִּדְרֵי הַטֵּבַע כּוּ' וּבִמְקָרָה כּוֹה
 אִין חֲשִׁשׁ לִיהַנּוֹת מִהַנִּס וְגַם אִין סִיבָה
 שִׁינְכוּ בְּגַלֵּל זֶה מִהַזְכוּיוֹת.
 וְעוֹד זֹאת, קִיִּים יִתְרוֹן נִסְפָּה בְּנִס
 כּוֹה שְׂבָו מִתְרַחֲשֵׁת בְּעוֹלָם תּוֹפַעָה
 שֶׁאִין לָהּ מְקוֹם בְּגִדְרֵי הַטֵּבַע שְׁעֵנִין
 זֶה נַעֲשֵׂה מְצַד הַמַּטָּה עֲצָמוֹ,
 שְׂדַבְרֵי הַמַּטָּה לֹא נִשְׁתַּנּוּ אֵלָּא שֶׁהוּא
 עֲצָמוֹ פֻּעַל לַמַּעֲלָה מִהַגִּדְרִים שֶׁל הַטֵּבַע
 וְלֹא בְּאוֹפֵן שְׁצַרִיף לְהַמְשִׁיף
 זֹאת מְלַמְעָלָה, וְכִפִּי שִׁמְצִינוּ
 בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי
 שֶׁהוֹצִיא אֶת תְּלַמִּידָיו לְבִקְעָה
 וְאָמַר בְּקַעָה בְּקַעָה מְלֵאֵי
 דְגָרִי זָהָב⁷⁹ (כַּמְסוּפֵר בְּמִדְרָשׁ:
 מַעֲשֵׂה בַת־לֵמִיד אַחַד שֶׁל רִשְׁבִּי שִׁצְיָא
 לַחֲזֵץ לֵארוֹץ, וְלֹאֲחַר שֶׁשָּׁהָה שֵׁם תְּקוּפָה
 חֲזַר לֵארוֹץ יִשְׂרָאֵל עֲשִׂיר גְּדוּל. הֵיוּ
 הַתְּלַמִּידִים מְקַנְאִים בּוֹ. נִעְנַה רִשְׁבִּי
 לַתְּלַמִּידֵי וְהוֹצִיאֵם לְבִקְעָה אַחַת
 סְמוּכָה לְמִירוֹן, הַתְּפַלֵּל רַבִּי שִׁמְעוֹן
 וְאָמַר בְּקַעָה, בְּקַעָה, הַתְּמַלֵּא דִינֵי
 זַהָב. מִיָּד הִתְחִילָה הַבְּקַעָה לְמִשׁוֹךְ
 דִּינֵי זַהָב, וְנִתְמַלְאָה כֹּל הַבְּקַעָה
 בְּדִינֵיִם. אָמַר לָהֶם רִשְׁבִּי לַתְּלַמִּידֵי,
 אִם זַהָב אַתֶּם מְבַקְשִׁים הֵרִי זַהָב, קַחו
 לָכֶם, אֲךָ תְּדַעוּ שֶׁכֹּל מִי שִׁיקָה עַכְשֵׁיו זַהָב הֵרִי הוּא לֹקַח מִתּוֹן שְׂכָרוֹ לְעוֹלָם
 הַבָּא שֶׁאִין מִתּוֹן שְׂכָר הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה אֵלָּא לְעוֹלָם הַבָּא. כְּדַכְּתִיב 'וְתִשְׁחַק
 לְיוֹם אַחֲרוֹן'. כִּיּוֹן שִׁמְעוֹ, מִשְׁכּוֹ יְדֵיהֶם וְהִתְחִילוּ אוֹמְרִים כִּי שִׁמְחַתְנוּ ה'

(73) שבת לג, ב. תקו"ז בהקדמה בתחילתו. (74) ראה ספר כרם אפרים (פיעטרקוב, תרצ"ז) מאמר ט. הובא בנצו"ז לתקו"ז שם. (75) סנהדרין נט, ב. (76) שו"ת אמרי דוד (בילגורייא, תרצ"ד) סו"ס מט. (77) פרש"י תענית כד, א.ב. (78) תענית כ, ב. (79) שמו"ר פנ"ב, ג.

ביאור בדרך אפשר

1 בפעליך במעשי ידיך ארנו) וְהִינוּ שְׂרֵבִי שְׂמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאי לֹא אָמַר
2 שִׁירָד זָהָב מִלְמַעְלָה מִן הַשָּׁמַיִם, אֲלֵא שֶׁהַבְּקָעָה לְמַטָּה עֲצָמָה
3 תִּתְמַלֵּא זָהָב, בִּיּוֹן שֶׁהַמָּטָה הַעוֹלָם הַזֶּה הַגֶּשֶׁמִּים עֲצָמוּ הַתְּעֵלָה וְהוּא
4 עֲצָמוּ נַעֲשֶׂה בְּאוֹפֵן שְׁלֹמְעֵלָה מִגְדְּרֵי הַטֶּבַע.

5 (ו) וְזֶהוּ אִם בְּחֻקְתִּי תִלְכוּ גו' וְנִתְחַי גֶּשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְגו',

6 יוֹחָאי לֹא אָמַר שִׁירָד זָהָב מִן הַשָּׁמַיִם, אֲלֵא
7 דְקָאֵי הַשְּׁכוּנָה הִיא לֹא רַק עַל
8 עֲנִיִּן הַגֶּשְׁמִים כְּפִשׁוּטוֹ
9 בְּגִשְׁמִיּוֹת, אֲלֵא גַם עַל עֲנִיִּן
10 הַגֶּשְׁמִים בְּרוּחָנִיּוֹת, וְאֶדְרָבָה, (ו) וְזֶהוּ אִם בְּחֻקְתִּי תִלְכוּ גו' וְנִתְחַי גֶּשְׁמֵיכֶם
11 אִין הַכּוּוּנָה שֶׁהַגֶּשְׁמִים כְּפִשׁוּטֵם גּוֹרְמִים
12 אֵת הַגֶּשְׁמִים בְּרוּחָנִיּוֹת אֵלָא אֵלָא לְהִיפֵךְ
13 הַהִתְחַלָּה הִיא מְעַנֵּי
14 הַגֶּשְׁמִים בְּרוּחָנִיּוֹת, וּמִזָּה
15 מִשְׁתַּלְּשֵׁל עֲנִיִּן הַגֶּשְׁמִים גַּם
16 בְּגִשְׁמִיּוֹת, כַּמְבֹאֵר לַעִיל, וּמִכָּל-

17 מְקוֹם הָעֵינָקֵר בְּזֶה הוּא

18 הַהִמְשָׁכָה בְּגִשְׁמִיּוֹת דְּוָקָא⁸⁰

19 כִּי תַלְכִּית הַכּוּוּנָה הִיא שֶׁהָאֵר הָאֵלּוּקִי

20 יֵרֵד וְיִמְשֵׁךְ בְּגִשְׁמִיּוֹת, בְּעוֹלָם הַזֶּה

21 הַתְּחַתּוֹן.

22 וְכִמּוֹ שֶׁהוּא בְּכָלֵל הַתּוֹרָה

23 וּמִצְוֹת, שֶׁהַמַּעֲשֶׂה לְיִמּוּד הַתּוֹרָה

24 וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת בְּפִעֻלָּה הוּא

25 הָעֵינָקֵר⁸¹, וְהִינוּ, שְׂאֵף-עַל-פִּי

26 שְׁעִנֵּי הַמַּעֲשֶׂה אֵינוֹ בְּעָרֵף

27 מִבְּחִינַת הַתּוֹכֵן וְהַמְהוּת, פְּעוּלָה

28 גִּשְׁמִיּוֹת מַעֲשֵׂית הִיא דְבַר נְחוּת שֶׁלֹּא

29 בְּעָרֵף, לֵלֵא כֹל יִחַס וְהַשְׁוֵאָה לְגַבֵּי

30 עֲנִיִּן הַמַּחְשָׁבָה וְהַפְּנִיָּה, שְׁהִיא

31 דְּבַר רִחוּי נַעֲלָה וְעַל-אַחַת-כַּמְּהָ-

32 וְכַמְּהָ לְגַבֵּי רְעוּתָא דְלִבָּא רְצוֹן

33 הַלֵּב שֶׁהוּא עֲנִיִּן עֲמוּק וּפְנִימִי בְּנַפֶּשׁ

34 עוֹד יוֹתֵר מִהַמְחַשְּׁבָה וְהַכּוּוּנָה כּו',

35 מִכָּל-מְקוֹם הַמַּעֲשֶׂה הוּא

36 הָעֵינָקֵר כִּי דוּקָא הַמַּעֲשֶׂה בְּפִעֻלָּה

37 מִשְׁלֵים וּמִמַּלֵּא אֵת הַכּוּוּנָה הַעֲלִיּוּנָה.

38 וְעַל-דִּרְדָּרֵי זֶה מוֹבָן בְּנוֹגַע

39 לְיַעֲוִדִים הַגֶּשְׁמִיִּים, וּמִיּוֹשֵׁבֵת

40 הַשְּׂאֵלָה שֶׁנִּשְׁאֵלָה בְּתַחֲלִיל הַמֵּאמֵר

41 מִדְּרֹעַ הַתּוֹרָה מִבְּטִיחָה יַעֲוִדִים גִּשְׁמִיִּים

42 עַל לְיִמּוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת בְּעוֹד

43 שֶׁמַּעֲלֵת הַרוּחָנִיּוֹת גְּדוּלָה לֵאמֹר שִׁיעוֹר,

ביאור בדרך אפשר

44 כִּי דוּקָא בְּגִשְׁמִיּוֹת נִשְׁלַמַת הַכּוּוּנָה הַעֲלִיּוּנָה וְעַד שֶׁעַל-זֶה אָמְרוּ
45 שֶׁפְּרָנְסָה גְּדוּלָה מִן הַגְּאוּלָּה (כַּנ"ל סְעִיף ב), כִּי הַפְּרִנְסָה בָּאָה
46 מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ וְהַגְּאוּלָּה בָּאָה עַל-יְדֵי שְׁלִיחַ, כִּי דוּקָא עַל-יְדֵי
47 הַפְּרִנְסָה הַגִּשְׁמִיּוֹת בָּאִים לְתַלְכִּית הַכּוּוּנָה וְכַמּוֹבָן גַּם מִמָּה שֶׁכָּתַב
48 הַרְמְב"ם⁸² בְּנוֹגַע לְיַעֲוִדִים

49 הַגֶּשְׁמִיִּים שֶׁבְּתוֹרָה, שְׂאִין הֵם

50 הַשְּׂכַר הַסּוּפִי עַל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת (כִּי

51 לְשִׁיטַת הַרְמ"ם עֵינָקֵר הַשְּׂכַר הוּא בְּגוֹן

52 עֵרֶךְ) שְׁעִנֵּינָם הוּא כְּדִי שֶׁנִּשְׁבַּח

53 פְּנוּיִם לְלִמּוּד בְּחֻקְמָה

54 וְלַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה, וְתַהִיָּה אִפְשָׁרוֹת

55 מַעֲשֵׂית לְעִסּוֹק בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת בְּאִין

56 מוֹנַע וּמַעֲכֵב שֶׁמִּפְּנֵי זֶה בְּגַלְל

57 הַאִפְשָׁרוֹת לְהִיּוֹת פְּנוּיִים מִכָּל טְרַדָּה

58 וְלְעִסּוֹק בְּתוֹרָה נִתְּאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל

59 לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחַ, כְּדִי שֶׁיִּנְחֹחוּ

60 מִמְּלַכְוִיּוֹת מִמְּשַׁלּוֹת שֶׁל אֹמּוֹת

61 הָעוֹלָם שְׂאִינָן מְנִיחוֹת לָהֶם

62 לְעִסּוֹק בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת

63 כְּהוֹגֵן, וְיִמְצְאוּ לָהֶם מְרוּגוּעַ

64 וְיִרְבּוּ בְּחֻקְמָה כּו', שְׁמִזָּה

65 מוֹבָן, שֶׁכָּל עֲנִיִּן הַגְּאוּלָּה הוּא

66 בְּשִׁבִיל שִׁיחֵיהָ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל

67 כָּל הַמַּצְטָרֵף לָהֶם בְּגִשְׁמִיּוֹת

68 (עֲנִיִּן הַפְּרָנְסָה), שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה

69 יוֹכְלוּ לְעִסּוֹק בְּתוֹרָה כּו' וְיִמְצְאוּ

70 מוֹבָן עוֹד יוֹתֵר מִדְּרֹעַ הַתּוֹרָה

71 מִבְּטִיחָה יַעֲוִדִים גִּשְׁמִיִּים עַל לְיִמּוּד

72 הַתּוֹרָה. וְכָל זֶה כֹּל הָאֵמֹר לַעִיל

73 בְּנוֹגַע לְפְרִנְסָה לְמַעַל מִהַטְּבַע וְכֵן

74 הַאִפְשָׁרוֹת לְעִסּוֹק בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת

75 בְּמִנְחָחָה בְּאִין מִפְּרִיעַ הוּא עֲנִיִּן

76 הַפְּרָנְסָה בְּאוֹפֵן הַיּוֹתֵר נַעֲלָה,

77 לְמַעַל מִהַטְּבַע, שְׁנִמְשָׁף

78 עַל-יְדֵי הָעֵמֶל וְהַיְגִיעָה

79 בְּתוֹרָה תוֹךְ יֵצִיאָה מִגְּדְרֵי הַמִּצְוֹת,

80 כַּנ"ל בְּאַרְוֶכָה.

81 וְזֶהוּ גַם הַטַּעַם הַפְּנִימִי מִזֶּה

82 שְׁקוֹרִין פְּרָשָׁה זוֹ פְּרַשְׁתָּ "אִם

83 בְּחֻקְתִּי... וְנִתְחַי גִּשְׁמִיכֶם בְּעֵתָם"

84 בְּסִמְכוֹת לְחַג הַשְּׁבֻעוֹת

85 (וּמָה שְׁקוֹרִין פְּרַשְׁתָּ בְּמִדְבָּר

86 קוֹדֵם חַג הַשְּׁבֻעוֹת, כְּסִימָן

(80) ראה גם סד"ה אם בחוקותי תלכו תרס"ו (ע' תמו). (81) אבות פ"א מ"ז. (82) ה' תשובה פ"ט ה"ב. וראה גם סוף

ה' מלכים. (83) סדר רב עמרם גאון סדר פורים. הובא בהגהות מיימוניות לרמב"ם ה' תפלה פי"ג ה"ב.

ביאור בדרך אפשר

10 עֲצָמָם מחדש את הַעֲנָנִים
11 דְּבַחְקֹתַי תִּלְכוּ, שְׁתִּהְיוּ
12 עֲמָלִים בַּתּוֹרָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה
13 בזכות העמל ויגיעה למעלה
14 מההגבלות זוכים לְכָל הַבְּרָכוֹת
15 הַמְּנוּיֹת בַּפָּרָשָׁה, עַד וְאוֹלֶךְ
16 אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת, בְּגָאוֹלָה
17 הָאֲמִיתִית וְהַשְּׁלֵמָה בְּאוֹפֶן
18 דְּאֶחֱשָׁנָה⁸⁵ במהירות.

ביאור בדרך אפשר

1 הַגְּאוּנִים⁸³, הָרִי זֶה פְּדִי
2 לְהַפְסִיק בֵּין הַעֲנָנִים ה'בְּלֹתַי
3 רְצוּנִים' פסוקי התוכחה
4 שְׁבַפְרֹשֶׁת בַּחֲקֹתַי⁸⁴ למתן
5 תורה), פִּי, הַהֲכָנָה לְזִמְן מִתֵּן
6 תּוֹרָתְנוּ, שְׁאֵז נוֹתֵן הַקְּב"ה
7 לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה מִיְדֵי
8 שנה מחדש, הִיא עַל־יְדֵי־זֶה
9 שְׁבִנֵי יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלִים עַל

1 הָרִי זֶה פְּדִי לְהַפְסִיק בֵּין הַעֲנָנִים ה'בְּלֹתַי רְצוּנִים'
2 שְׁבַפְרֹשֶׁת בַּחֲקֹתַי⁸⁴), פִּי, הַהֲכָנָה לְזִמְן מִתֵּן
3 תּוֹרָתְנוּ, שְׁאֵז נוֹתֵן הַקְּב"ה לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת
4 הַתּוֹרָה, הִיא עַל־יְדֵי־זֶה שְׁבִנֵי יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלִים
5 עַל עֲצָמָם הַעֲנָנִים דְּבַחְקֹתַי תִּלְכוּ, שְׁתִּהְיוּ עֲמָלִים
6 בַּתּוֹרָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִים לְכָל הַבְּרָכוֹת הַמְּנוּיֹת
7 בַּפָּרָשָׁה, עַד וְאוֹלֶךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת, בְּגָאוֹלָה
8 הָאֲמִיתִית וְהַשְּׁלֵמָה בְּאוֹפֶן דְּאֶחֱשָׁנָה⁸⁵.

(84 תוס' מגילה לא, סע"ב. 85) ישעי' ס, כב. סנהדרין צה, א.

אגרות קודש

ב"ה, י"א אייר, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח א"י"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים

מוה"ר אלי' לייב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' אייר, הנה ידוע פתגם הבעש"ט ששמענוהו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שמכל דבר שהאדם רואה או שומע יכול ובמילא גם צריך ללמוד הוראה בעבודתו את השי"ת, ועאכו"כ במאורע שנוגע לכו"כ מבני ישראל, ובפרט אם רואים שמסר השי"ת רבים ביד מעטים באופן נסי, ה"ז צריך לעורר תוספת כח לעבדו ית', ואין להתרשם כלל וכלל ממה שישנם נוהגים באופן אחר, ורוצים לבאר הנהגתם ע"פ שכל שהם הרוב, והני"ל הוא הוכחה להיפך, שאין הרוב בכמות מכריע כלל וכלל, וגם אלו המתנהגים אחרת יודעים עדי"ז, אלא שיצרם הרע אין נלחמים בו כראוי, ולכן נופלים תחת ממשלתו, שזהו נוסף על כל שאר הענינים הנהגה דכפוי טובה באופן היותר מבהיל.

משל למה הדבר דומה, למלך גדול ורב, שמראה אהבת הגדולה והעצומה לאיש הדיוט נבזה שפל אנשים כו', ויורד אליו ממקום כבודו עם כל שריו כו', ומכניסו להיכלו היכל המלך כו' (ע"ד המבואר בתניא פרק מ"ו), האפשר לומר ששפל אנשים זה יאמר למלך, אשר היכל זה אינו של המלך אלא של הדייט, ולכן יתנהג בו כפי רצונו, ותחלת הנהגתו היא לגרש את המלך מהיכלו בכל האופנים שאפשרי, והיינו ע"י הנהגה גסה היפך ציווי המלך על כל צעד וצעד!! והנמשל מובן...

נהייתי גם מכתבו אשר חלקו מצה שמורה להורי התלמידים דבית הספר שלהם, ובודאי גם בשאר בתי ספר הרשת נהגו מנהג טוב זה, והשי"ת יצליחו לבשר טוב תמיד בענינים הכללים והפרטים...

בברכה לכהנ"ל.